

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

СИЛНИЯТ ВЪВ ВЯРАТА

СЛОВО НА НЕГОВО СВЕТЕИШЕСТВО ПАТРИАРХ
ЛИТУРГИЯ В ГР. КОТЕЛ НА 22 ЮЛИ 1956 И С
ОТ ПОЯВАТА НА ПЪРВАТА ПЕЧАТНА КНИГА НА
РОНИИ ВРАЧАНСКИ

КИРИЛ, ПРОИЗНЕСЕНО СЛЕД СВ. БОЖЕСТВЕНА
ОГЛЕД ЧЕСТВУВАНЕТО НА 150-ГОДИШНИНАТА
НОВОБЪЛГАРСКИ ЕЗИК „НЕДЕЛНИКЪТ“ НА СОФ.
(стенограма)

Мат. 8, 5—13

Възлюбени християни,

След божественото Си слово на планината Иисус слезе в град Капернаум, а до Него се приближи един стотник, молейки Го да излекува слугата му, който лежи болен у дома му и люто страда. Иисус се смили над болния и над молещия се стотник и каза, че ще отиде да го излекува, но стотникът, считайки се недостоен да влезе под покрива му такъв велик Божи Пратеник, отклони желанието на Иисуса и каза: „Господи, аз не съм достоен да влезеш под покрива ми; но кажи само дума и слугата ми ще оздравее“.

Иисус, очуден от тая силна вяра на римския военначалник, рекъл му: „Иди си, и както си повярвал, нека ти бъде. И слугата му оздравее в същия час“.

Иисус похвали пред множеството, което вървеше подире Му, вярата на римския стотник, казвайки: „Истина ви казвам, нито в Израеля намерих толкова голяма вяра“. И наистина, силна е била вярата на стотника, щом като той счита за достатъчна само дума отдалеч изречена от Иисуса, за да бъде излекуван неговият слуга. Би било много човешко, ако стотникът не бе отклонил желанието на Иисуса да отиде в дома му, за да помогне на неговия болен слуга. Към това би го подтиквала любовта му към слугата. Той вярва в целебната сила на Иисуса, но нали тя би се изразила по-силно и по-безусловно, ако Божественият Целител дойде при болния и в непосреден досег с него му помогне? Ала стотникът, покрай дълбоката си вяра в Иисуса като Божествен Пратеник с необикновена сила да лекува, има и чисто смирение поради съзнание за собственото си недостойнство. Не е ли за него достатъчна тая милост, че той може да се доближи до Иисуса, да Го моли и да получи от Него утешителна дума и проява на целебна сила? Колко е дълбока и искрена вярата на тоя римски стотник, един от многото, които идеха от езическата тъма на духовното невежество и от страната на тъмните сенки, гдето грехът раждаше смърт! Светлина обаче го бе огряла, откак бе видял Иисуса, чул бе Неговото божествено слово и бе станал свидетел на дивните Му личби и чудеса.

Иисус прие молбата на стотника и му помогна

според неговата вяра. Според вярата им бяха получили изцеление много болни и немощни, които идваха при Него за милост. Не помогна ли на кръвоточивата от 12 години жена, за да оздравее напълно, като я изпрати с думите на милостта: „... дъще, твоята вяра те спаси“ (Мат. 9, 22)? А на двамата слепци, които с настойчивост търсеха от Него зрение, не им ли възвърна светлината на очите, отправяйки ги с утехата: „Нека ви бъде по вашата вяра“ (Мат. 9:29)? Не отпрати ли прогледналия слепец Вартимей с думите: „Твоята вяра те спаси“ (Мар. 9:52)? И в много още случаи Иисус напомняше на тия, които е излекувал, за поука на самите тях и на множествата, че вярата им ги е спасила, защото тя ги е подтикнала към искрена молба, която намира благоволение у Божия Син.

И тъй, когато отиваме при Иисуса да Го молим за каквото и да е било, нека знаем, че ще бъде спред вярата ни; и не само според вярата ни, но и според смирението ни, родено от истинско съзнание за нашата човешка греховност. Ако ние отиваме при Него с повърхностна вяра, животът на която прилича на съвсем тихо развълнувана водна повърхност, без да прониква дълбоко в душата и да раздвижва целия скрит живот на човека, каква молитва бихме могли да отправим към Него, за да ни помогне? И молитвата ни ще бъде повърхностна, каквато и вярата ни, защото тя е израз на вярата. А бъде ли дълбока и искрена вярата ни, то и съзнанието ни за лична греховност ще бъде чистосърдечно и ние ще бъдем смирени пред Бога и пред човедите. Молитвата ни ще бъде действена, каквато бе тая на стотника.

А ако вярата ни е само по добра традиция, нещо като скъп спомен от бащи и деди, за която ние държим поради обич към тях и към самата нея като добро наследство, ще бъде ли тая вяра по-действена отколкото повърхностната вяра, която все пак вълнува, макар и твърде слабо човешката душа? От традиционната вяра иде молитвеният навик, обаче самата молитва е без дълбочина и обикновено е твърде случайна.

Ако ли пък вярата ни е разколебана поради туй, че ние сме били раздвоени в търсенията на нашия дух, в нерешителния избор на нашето сърце или в колебанието на нашата воля между

доброто и злото, между добродетелта и греха, нашата молитва ще бъде трагично уязвена и ще страда от немощ, която няма да я издига нагоре — към Божието благоволение.

А има и маловерци, които не са с разколебана вяра, но като вярват искрено, все още не са достигнали до най-живителното ядро на вярата, за да имат непоколебимата сила на вярващите люде, твърдостта на стремежа към праведност, силата на действената молитва. Във великия свят на духовните изживявания, на благодатното отношение към Бога, на общение с Него са възможни възходи, време на изнемога, пристъпи на слабост. Не затова ли апостолите бяха молили Исуса: „Усили у нас вярата“ (Лук. 17:5).

И тъй, ако ние пристъпваме към Исуса с молитва, която иде от повърхностна, традиционна, разколебана или слаба вяра, можем ли със сигурност да очакваме молитвата ни да бъде чута? Само Неговата преголяма милост може в такъв случай да ни помогне, защото Той ни вижда как се мъчим в нашите немощи и се борим с нашите слабости, за да преодолеем себе си. Това разпалва Неговата любов към нас, защото Той е дошъл на земята като пратеник на любовта на Небесния Отец към грешния човек (Иоан 3:16). Обаче като правило важи, че можем да очакваме от Исуса да чуе нашите молби според нашата вяра.

Нека да си спомним за ап. Петър, когато заедно с другите ученици бе в кораба и като видя Исуса да върви по водите на езерото, пожела да отиде при Него, но понеже се усъмни, почна да потъва (Мат. 14:30). И тук е действувало началото: „ще ти бъде по вярата“. Апостол Петър, който подире стана един от първовърховните апостоли Христови, когато допусна сянка от съмнение, че със силата на Божия Син и той може да върви по водата, отби от себе си тая сила, тя не достигна до него, поради което започна да потъва. Така и ние, когато с пълна вяра търсим могъщата Исусова ръка да ни подкрепи в живота, ще я получим и ще можем безбедно да минаваме през много трудности, през тежки изпитания, през наглед непробродими пречки, защото Той ще ни води и Неговата сила ще ни вдъхновява, Неговият разум ще просвещава душата ни и Неговата светлина ще блести в нашите очи, ще свети като фар, та никога да не сбъркаме пътя на живота. Но в оня момент, когато бихме се усъмнили, че Исусовата ръка може да ни подкрепи и могъщо да ни извлече от всякакви изпитания, от най-горчива несрета, даже от най-тъмните дълбочини на злото, ние вече сме я отклонили от себе си и опасностите на нашия живот се увеличават.

Ако ние живеем според нашата вяра в Исуса Христа като наш Спасител, а то ще рече, с вяра във високите начала на доброто, на любовта, в Божията благодатна сила, не може да има никакво съмнение, че могъщата Му ръка ще бъде върху нас и че тя ще ни направлява в нашия личен, семеен и обществен живот към добро.

Искаш ли сърцето ти да бъде добре ръководено, да не се смущава и да не търпи разочарования и беди, предай го на Исуса, подчини го на Неговата воля, подари го Нему с пълно доверие, че Той ще го помилва, и сърцето ти ще бъ-

де изпълнено със светлина и с радост (Иоан 12:36)? Искаш ли твоята воля да не хромни, а да бъде твърда, да се не препъва пред изпитанията, изкушенията и пред съблазните на злото, а да бъде всякога изправна, за да те води само в пътя на доброто, предай се на Исуса, подчини волята си Нему с пълна вяра в Неговата сила; тогава в своя личен живот няма да търпиш трагични крушения и съвестта ти няма да те бори, че си бил недостоен човек и че безполезно си преминал земното си поприще. Искаш ли да бъдеш и в семейството си честит човек, да носиш радост за близките си, утеха за твоя дом и светлина за твоята домашна църква, предай се всецяло Нему и ти ще бъдеш в твоя дом строител на истинското царство Божие, в дома ти ще цари Сам Господ Исус Христос, а гдето е Той, там е и добротестината, и здравият дух, и неразкъсваемата връзка на обичта. Щом си се предал на Исуса, не само в твоя дом ще бъдеш честит човек, но полезен и честит ще бъдеш и в твоя обществен живот, защото ще служиш на своите близки и на своя народ с искрена обич, без да търсиш само своето, но преди всичко общото благо.

* * *

А вие, драги християни, жители на един градец със забележително историческо минало, ще бъдете достойни съграждани на вашите бащи и деди и преди всичко на такива забележителни котленци като Стойко Владиславов (епископ Софроний Врачански), Неофит Бозвели, Георги Раковски, Гавриил Кръстевич, Георги Мамарчев и на цяла редица други достойни синове на Котел, които оставиха светли имена в нашата нова история.

Вземете пример от миналия живот на вашия градец, от живота на вашите благочестиви предшественици. Чрез вярата в Христа Исуса те са раснали духовно и са израснали като твърди характери, които жертвено са обичали своя народ и своята родина. Те са вярвали, и то твърдо са вярвали, че чрез Христовата сила могат да бъдат преодоляни опасности и трудности на живота, та не само те, но и целият ни народ да излезе от мрака на робството към свободата. Ако не би имало тук такива люде; ако атмосферата на вашия живот не би била пропита от такъв дух, не биха излезли из недрата на котленския духовен живот такива изпълнени, каквито са Стойко Владиславов — Софроний Врачански, Неофит Бозвели, Георги Раковски, Георги Мамарчев, Гавриил Кръстевич и други възрожденци, родени и откърмени в родолюбивата и Богопредана благочестива атмосфера. Тия хора са живели с вяра в Христа Исуса, че Той ще подкрепи тях и делото на техния народ.

За тия светли духове са имали дълбока убедителност думите на светия ап. Иоана: „Тази е победата, която победи света — нашата вяра“ (1 Иоан 5:4), които почиват върху вярата в Исусовите думи: „Дерзайте: Аз победих света“ (Иоан. 16:33). Софроний Врачански в своето житие описва през какви тегла и страдания е минал и тук в Котел, и подире като Врачански епископ, и през времето, което е прекарал във Видин, и във Влашка земя. Преминал е много изпитания,

много е страдал, обаче с вяра в Бога е преодолявал всичко, защото Бог го е водил. В неговия живот са имали значение думите на св. ап. Павел: „Затова се и трудим и укори търпим, защото се уповавахме на живия Бог, Който е Спасител на всички човеци, но най-вече на верните“ (1 Тим. 4:10). В живота и делото на Софроний Врачански са се сбъднали думите на Исуса: „ще ти бъде по твоята вяра“, тъй като поради вярата му Божията ръка го е водила по светлите друми на духовната съдба и го извеждала от много изпитания, за да светне името му спасително за целия български народ.

Делото на Софроний Врачански е исполинско. След Паисия Хилендарски той е един от най-възторжените възрожденци. Младият котленски свещеник Стойко Владиславов прие в Котел Хилендарския иеросхимонах Паисия, от него получи първите исторически откровения за миналата съдба на българския народ и стана негов ученик и продължител на делото му. Известен е преписът на Паисиевата история, извършен от Стойко Владиславов, а самият той факт показва колко дълбоко в душата на котленския свещеник са заседнали не само историческите откровения на Паисия, но и патосът на неговата проповед за пробуждане на българския народ от тъмата на робството и за възраждане към нов живот. Така скромният котленски свещеник Стойко Владиславов, осенен от народностно-възродителния дух на Паисия Хилендарски, става един от първите просветители на българския народ в истините на вярата, в заветите на историческото минало и в създаващата се и възрастваща нова българска писменост. Като родоначалник на новобългарската книга той откри широки двери към честната народна съдба, през която да проникне творческият гений на българския народ.

Днес в тоя храм ние възпоменаваме 150-годишнината от напечатването на неговото съчинение „Неделник“, известно под името „Софроние“, напечатано в 1806 в Ръмникул Вълчя във Влашка земя. Епископът-възрожденец, в проповедите, които е събрал от чужди проповеднически сборници и превел на говорим новобългарски език, се обръща към своите благочестиви слушатели, за да ги настави в Христовата истина. Неговата новобългарска проповед има отношение и към нравствено-духовния живот на българите и към тяхната историческа съдба. Поради това тая скромна сама по себе си книга е имала извънредно голямо значение за пробуждането на нашия народ. Подобно на Паисиевата „Славянобългарска история“, тъй и „Неделникът“ на Софроний Врачански са били наръчни книги на българските възрожденски просветители и свещенослужители.

Възпоменавайки 150-годишнината на „Софроние“, в същото време ние възпоменаваме с благодарност към Бога и тия, които Той е вдъхновил за църковна и културна служба в сред нашия народ; възпоменаваме просветително-културното дело, което започна със Софрония Врачански и възрастна в голяма народно-освободителна сила. Ако първото начало на нашето освобождение — и духовно, и културно, и народностно — трябва да виждаме в делото на Паисия Хилендарски, то най-силният тласък на това освободително дви-

жение идва по-късно от Софроний Врачански и от всички ония, които в потайната църковна и манастирска килия са се учили от забележителната книга „Софроние“.

Вече в края на 18 и началото на 19 век в тоя ваш хубав планински градец са се явили неизбежни обществени противоречия, от които бедният и работен народ е страдал. Но тъкмо тия обществени противоречия напътват правилно изтъкнатите ваши съграждани Стойко Владиславов — Софроний Врачански и Георги Раковски, за да търсят пълното освобождение на българския народ чрез неговите собствени сили. Такъв бе и Неофит Бозвелията, който влезе в просветителните възрожденски традиции със своето книжовно-училищно дело, а подире застана на чело на борбата на българския народ за духовно освобождение, имайки за опора всякога трудещия се народ. Всички тия възрожденци бяха предани синове на родната църква, с правилни разбирания за смисъла на църковното освободително движение.

И други ваши съграждани достойно могат да заемат места в светлата редица на заслужили национални труженици. Да се спрем само на Гавриил Кръстевич — тоя просветен магистрат и вещ канонист със задълбочен исторически поглед в миналото на българския народ, правилно упътен в проблематиката на политическия живот в Отоманската империя. И той бе предан на родната църква и е залягал да бъде полезен на своя народ чрез църковно-обществената си дейност. Ето четири имена, четирима дейци, четири характера, живели макар и не в съвсем едно и също време, а един дух — дух на преданост към народа и към неговата църква, дух на освободителни стремежи, които трябва да начеват от духовното освобождение и да продължат, докле народът стигне до пълната си свобода.

От такъв дух бяха вдъхновени тия изключителни и заслужили борци за българщина, за да развият едно забележително дело. Когато днес чествуваме делото на Софрония Врачански, ние не само възпоменаваме, но в същото време чествуваме творческия и верски дух, който се е зародил тук в Котел и на който те са били носители.

Българската православна църква носи заветите на едно достойно минало, заветите на много богопредани труженици, заветите на народното служение и добродестина. Сега, след като възстанови своето древно патриаршество, тя стъпва още по-здраво на заветния си исторически път, в който са я водили изтъкнати синове на нашия народ. Ние вярваме, че всички служители на светата ни Църква и всички благочестиви християни усърдно ще дават своя принос, за да възраства светата ни Патриаршия, да достигне величието на Евтимиевската патриаршия, и тъй да осъществи блянове и на Паисия Хилендарски, и на Софрония Врачански, и на всички, които жертвено служиха, за да достигне българският народ до църковна независимост, духовна свобода и възход.

За такива строителни приноси в служението на светата ни Патриаршия аз ви благославям с вяра, че това благословение ще бъде действено, за да напредват всички благочестиви християни

в пътя на възхода, водени от могъщата ръка на Господа Исуса Христа.

* * *

Ваше Високопреосвященство, тъй вие разбирате високото историческо служение на нашата родна Патриаршия и поради това, както преди две години с изрядно братолюбие поканихте мен и Св. Синод да посетим Богодарованата ви Сливенска епархия, така и сега братолюбивно ме поканихте да дойда тук в тоя град със забележително историческо минало, та като преподам отеческо патриаршеско благословение на тукашното ваше боголюбивно паство, да получа и аз от тоя град и от спомените, които живеят тук, силни внушения и вдъхновение от делото и служението на Софрония Врачански и на другите изтъкнати

котленски възрожденци за бъдната ми църковна и народна служба.

Нека прочее Божията милост да пребъдва всякога върху вас, възлюбени християни, и както в миналото градът ви е бил твърдиня на вярата и родолюбието, и занаят да бъде такава крепост, утвърдена с високи добродетели и здрав народен дух. Всякога обаче да помним, че от Господа Исуса можем да получим сили за честит личен живот и за полезно обществено служение, особено в изграждане на светата ни Патриаршия. Но за това е потребно да имаме искрена и дълбока вяра в Него, та молитвата ни да бъде чиста и действена. Тогава и Божията помощ ще слеза върху нас, защото тя ще идва „по вярата ни“. Прочее да молим нашия Спасител Господа Исуса Христа с молитвата на Неговите свети ученици: „Усили у нас вярата“. Амин.

С Л О В О

НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО Св. СЛИВЕНСКИЯ МИТРОПОЛИТ НИКОДИМ, ПРОИЗНЕСЕНО СЛЕД ОТПУСТ В ЦЪРКВАТА „СВЕТИ ПЕТЪР И ПАВЕЛ“ В ГР. КОТЕЛ НА 22 ЮЛИ 1956 ПРИ ПОСЕЩЕНИЕТО НА ГРАДА ОТ НЕГОВО СВЕТЕИШЕСТВО ПАТРИАРХ КИРИЛ

Ваше Светейшество,

Втори път богохранимата Сливенска епархия има щастието да приеме в своите предели архиепастиря на родната ни Църква.

В тоя китен балкански град, родил и откърмил няколко великана от епохата на нашето Възраждане, вие за пръв път идвате. А въобще в тоя град за пръв път стъпва кракът на български патриарх.

Преди три години нашата Българска православна църква се сдоби отново със свой патриарх, след едно прекъсване от 560 години. След освобождението ни от турско иго нашата Църква не можа да възстанови своята древна патриаршия поради наложената ни от Цариградската патриаршия схизма; тая схизма пречеше да се установят редовни официални връзки с другите православни църкви.

Със съдействието на Светейшия Московски патриарх през 1945 година стана възможно вдигането на схизмата. Народната власт даде своето съдействие да се произведе през 1953 година избор за патриарх и Третият църковно-народен събор единодушно избра Ваше Светейшество за български патриарх — непосредствен, макар и твърде раздалечен по време, приемник на последния Търновски патриарх свети Евтимия.

През тази година Св. Синод реши да се чествува паметта на бележития котленец приснопаметния свещеник Стойко Владиславов, сетне епископ Софроний Врачански, по случай 150 години от издаването на неговото съчинение Неделиник (Софрониево), първата печатна книга на говоримия български език. Това чествуване във Враца, гдето е светителствувал епископ Софроний, стана с участието на Ваше Светейшество, и св. Синод. Сега чествуваме молитвено пак с участието на Ваше Светейшество паметта на епископ Софрония в родния му град, в църква-та, гдето той е служил като свещеник.

Неговият дух сега с радост гледа от небесата: Свободата на нашия народ, за която той е копнеел и ратувал;

Вижда ред и законност в нашата страна, той, който е живял в размирните кърджалийски времена всред пълен държавен хаос в разкапващата се Турска империя, при пълна несигурност, безправие и произволи;

Вижда благосъстоянието на нашия народ и как е той нареден на мястото си всред другите славянски народи и всред обществото на цивилизованите народи — далечен, почти фантастичен блян за времето, когато той е живял;

Вижда изпълнен бляна си да бъде възглавявана родната ни Църква от наш роден патриарх; Вижда наше славянско и българско богослужение в църквите вместо гръцко; български проповеди, гледа безбройните български училища, български книги, българска наука в пълен разцвет.

Като гледаме и ние назад неговото време, не можем и ние да не се радваме на тия постижения, постигнати в сравнително кратък срок. Да не забравяме обаче да благодарим на ония титани от нашето Възраждане, като епископ Софроний Врачански, които в непосилни времена с неимоверни жертви са поставили основите и дали посоките на нашия живот.

Вечна слава и вечна памет да бъде на чествувания днес в родното му място приснопаметния епископ Софроний, който в тоя свет храм е възнасял молитви за мир в размирния свят, за преуспяване на светата ни Църква и за освобождението и преуспяването на нашия народ.

Благословете, Ваше Светейшество, благочестивите християни, които са се сбрани на това чествуване, за да могат да не се отклоняват от светлия път, посочен от епископ Софрония и другите дейци от нашето Възраждане, и всеки на своето място и от своето положение да заляга за духовна просвета и за всеотраден възход на народа ни. Амин!

Св. София през вековете

Недалеч от величествените сгради на центъра на нашата столица, на най-високото северо-източно равнище на града, се издига монументалната църква „Св. София“ — забележителен паметник от ранната християнска епоха на Сердика, една от най-редките църковни старини в страната ни и един от най-старите архитектурни паметници на Балканския полуостров.

От археологическите разкопки, направени през 1910—11, е установено, че най-напред е била построена малка църквица, чинто мозаичен под е бил изцяло запазен. Тази църквица е била типична „базилика цимитериалис“ — т. е. гробищна църква, с дължина 10.10 м. и ширина 4.65 м. Построена е около края на III или началото на IV в. сл. Хр. Тук от м. ноември 343 до м. февруари 344 е заседавал Сардикийският църковен събор, който е имал за задача да изгладя разногласията в християнската църква, появили се в резултат на арианската ерес, и да възстанови единството на църквата. На събора присъствували епископи-делегати от всички краища на тогавашния християнски свят. Тук е бил и тогавашният сардикийски епископ Протоген.

Разрушена от нашествието на вестготите (376—382), тази църква е била възстановена (след оттеглянето на вестготите, вероятно през времето на византийския император Аркадий — 395—408). Тази църква е била малко по-голяма от първата. При разрушението на София от хуните в 441 тя е била отново разрушена.

След тези страшни бури на Балканския полуостров настанал период на затишие. На византийския престол стъпил Юстиниан (527—566), известен със своята голяма строителна политика и с усилията си да обедини земите на старата Римска империя. По свидетелството на историка Прокопий, той издигнал много крепости и възобновил стари за защита срещу варварите. Възстановена била и сардикийската крепост. На него се дължи изграждането на монументалната църква „Св. София“ в Цариград. По всяка вероятност, през същото време в Сердика е била построена базиликата Св. София в ония размери, в които е запазена и реставрирана и днес.

През пролетта на 809 Сердика е била завладяна от българите, на чело с хан Крум. От този момент насетне съдбата на града и на църквата „Св. София“ е неразривно свързана със съдбата и с историята на българския народ. През време на първата и втората български държави от IX до XIV в. в тази църква са извършени погребения на видни духовници и заслужили на църквата и народа миряни. Това е установено при разкопките от разкритите под пода на църквата гробници, в които са намерени остатъци от златоткани одежди, скъпи предмети и златни пръстени на български първенци.

На времето си „Св. София“ е била най-голямата постройка на града. Със своя блясък и великолепие тя е поразявала посетителите. Издигната на най-високото място на старата Сердика, тя се е виждала далече от околното поле и първите най-ярки впечатления за далечния пътешественик са били добивани от нея. Затова и името на града било пренесено от това на църквата Св. София. Това се отнася към последните години на Търновското българско царство. Патриарх Евтимий в житието на св. Иван Рилски още го нарича Средец или „град Средъческий“. Средец е назван той и в Рилската грамота на Иван Шишман от 1378. В грамотата обаче, дадена от същия цар на Драгалевския манастир четири години по-късно, в 1382, същата, през която градът пада в ръцете на турците, той е вече наречен за пръв път в официален документ София. По този начин, след като църквата дава на града и днешното му име, тя става един вид негова емблема, неразделна част от неговото минало, същността на неговото историческо развитие.

Турското нашествие унищожило българската държавна независимост (1893). Наред с това подчинената рая била ограничена и в религиозно отношение; своето богослужение тя могла да извършва в ниски и малки църквици. Големите храмове били превърнати в джамии. Легендата разказва, че когато турците се опитвали да разрушат „Св. София“, измирило по едно видно турско семейство, затова те я изоставили. След два века, в края на XVI в., тя била поправена, превърната в джамия и на западната ѝ страна било издигнато минаре. Наречена била Сняуш джамия.

След освобождението ни църквата е била изоставена. През 1910 южната част е била пригодена за богослужение, а през 1926, поради опасност от разрушение, държавата и църковното настоятелство отпуснали средства и църквата била възстановена в днешния вид. Така е била спасена от разрушение тази многовековна ценна историческа старина.

Тази църква има изключително значение за столицата ни. Изгледът на града често се е менявал, народи са идвали и заминавали, дворци са се издигали и събаряли, големи сгради и яки крепостни стени са издигани и срувани със земята при варварски нашествия, обаче църквата „Св. Софя“ е стояла здраво на основите си, като верен страж на града. Просъществувала през вековете, въпреки венчките бури, които е преживявала, тя е символ на трайността и вечността на града, който носи и нейното красиво име — София.

Иото НИТОВ

Първостепенна важност на религиозните нужди на вярващите

Човешкият живот е велика тайна. Неговото богатство и разнообразие се простира почти до самата безкрайност. Вярно е, че ние често пъти пъшкаме в неволя и се измъчваме от нашите слабости и немощи. Също така вярно е, че смъртта ни дебне и всеки миг може да пресуши струите на живота у нас и да ни превърне в безжизнени трулове. На нас е отреден тук на земята кратък, несигурен и тревожен живот. Все пак всеки от нас съзнава ту по-ясно, ту по-смътно, че носи в себе си някакво божествено ядро и има божествено призвание — да обича и да твори, да оставя след себе си вечни паметници на добри дела и творчески постижения. Нашите дела са неунищожими. Те може би няма да бъдат вписани в страниците на историята, която се пише от човешка ръка, но те се вграждат в живота снага на човечеството и техните последници ще се простират до самата вечност. Съзнавайки божествеността на нашата най-вътрешна същност и нашето призвание към безсмъртие и вечен живот, още древният философ Аристотел ни е оставил прекрас-

ния завет: „Ние не трябва да слушаме онези, които ни призовават — защото сме смъртни хора — да мислим само за онова, което трябва да бъде свойствено на смъртните. Ние трябва според силите си да се стремим към безсмъртие и да не щадим никакви усилия, за да живеем в съгласие с най-хубавото, което е у нас“.

Най-чудната тайна на човешкия живот е неговата религиозност — неговата изначална и неизкоренима вяра в Бога, в безсмъртието на човешката душа и във вечния живот отвъд гроба. Колкото и някои да са се опитвали и да се опитват да обяснят по чисто естествен път възникването на религията и да предскажат нейния бърз упадък и окончателен залез, тя си остава най-скъпоценното съкровище на човешката душа. Само чрез нея много люде могат да осмислят земното си съществуване, да придадат стойност и значимост на трудовете си усилия и подвизи и да почерпят вдъхновение и сили за непрестанен нравствен напредък и за все по-големи творчески

постижения за благоденствието и спасението на цялото човечество.

Животът на вярващите, които тук специално ни интересуват и приковава вниманието ни, е многолик и многообразен. Той протича в най-различни жизнени и идейни посоки, поради което и съдържанието му е най-разнообразно. Съответно на това и нуждите на вярващите са най-различни и разнородни. Все пак те една с друга са свързани и една от друга са обусловени, защото излизат из един и същ душевен център и се отнасят до един и същ субект — личността на вярващия. Ето защо, който иска да разбере правилно и да удовлетвори в пълнота която и да е нужда на вярващия, той може да стори това успешно, като не я обособява и изолира напълно от останалите му нужди. Както всеки живот, така и животът на вярващия представлява от себе си цялостен процес. Във всеки религиозен акт човек проявява в някаква мярка цялата си духовна същност и излива цялото съдържание на душевното си богатство. Поради това само чрез цялостното схващане всяка нужда на вярващия може да бъде правилно разбрана и напълно удовлетворена.

Не бива да се мисли, че цялостното схващане на човешкия живот притъпява аналитичния поглед и ни пречи да разберем отделни негови страни. Напротив, само чрез помощта на цялостното схващане ние ще можем правилно да анализираме човешкия живот, без да изпадаме в едноностранчивости и крайности. Чрез неговото съдействие ние ще можем да установим най-различните нужди на вярващия, да открием връзките и зависимостите помежду им, да ги подредим в иерархически ред и да определим средствата за тяхното удовлетворяване. По този начин ние ще можем да отделим съществените от несъществените и второстепенните, за да можем да отдадем и на едините и на другите принадлежащото им се значение и съответно на това да посветим потребното внимание и подходната грижа за тяхното удовлетворение.

Когато ние тук се занимаваме с проблемите на религиозния живот и изтъкваме неговото многообразие и най-различните му нужди не само от чисто теоретически, но и от практически интерес, напълно самопоиятно е, че между всички нужди на вярващите първо място трябва да заемат религиозните нужди. Същественният белег на вярващите, по който те се отличават от всички други люде и образуват особен клас от човещи, е тяхната вяра или религия. Оттук следва, че съществените, първостепенните, най-важните нужди на вярващите са техните религиозни нужди. Щом човек престане да има религиозни нужди, той вече не е вярващ и следователно става безпредметна всякаква проблема за някакви други нужди на вярващите.

Това повече формално-логическо поставяне религиозните нужди на вярващите на първо място може да бъде подкрепено с някои основания по същество. Погледнато психологически, религиозната потребност излиза из съкровено то ядро на човешката душа. Поради това тя заема централно място сред всички други потребности и оказва огромно влияние върху тях. Религията представлява живецът на човешкия живот, на човешкото съществуване, на човешката дейност и на човешкото спасение. От религиозния център на човешката душа излизат силите, които задържат вярващия в живота; които му дават възможност да почувства и да разбере с вътрешна и несъкрусима достоверност, че заслужава и трябва да се живее; чрез които той се изгражда в нравствена и творческа личност; които осмислят съществуването му и които го подготвят да приеме Божията спасяваща и осветяваща благодат. Ако религиозната потребност бъде подтискана или занемарявана, неправилно насочвана и погрешно възпитавана и удовлетворявана, тогава настъпват смущения и разстройства във всички сфери на душев-

ния живот, които се отразяват върху цялата дейност на човека. Основният стожер в живота на религиозния човек е вярата в Бога. Щом този стожер бъде разклатен, целият живот на човека губи равновесие и изпада в безпътница.

Словата на Господа Исуса Христа са „дух и живот“ (Иоан. 6:63) между другото и поради това, че те удовлетворяват религиозната потребност на човека и с това укрепват човешкия дух и дават на човека сили да води смислено и пълноценно съществуване, което от времето преминава във вечността и се увенчава с душевно спасение и вечно блаженство. Задоволяването на религиозните нужди на човека чрез Христовото божествено учение и чрез Христовата спасителна благодат е „едино на потребу“ (Лук. 10:42) — то е първото и най-важното; за него трябва преди всичко друго и най-много да се безпокоим и да се грижим. Този свят е изпълнен с много съкровища и ценности, с дивни красоти и несметни богатства. Ала най-голямата скъпоценност в него е човешката душа, защото чрез нея човек е сътворен по Божия образ, чрез нея може да се богоуподобява и чрез нея се удостоява да наследи вечен живот. „Каква полза за човека — пита Господ Исус Христос — ако придобие цял свят, а повреди на душата си“ (Мат. 16:26; ср. Марк. 8:36 — 37; Лук. 9:25)? Освен това безгрижието за човешката душа — немарата за нейното нахранване с истинската духовна и спасителна храна и за нейното напояване с жива вода от пълноводните извори на Божия живот — е гибелно както за нея, така и за вечното ни спасение и блаженство. Именно пред вид на това нам е поръчано: „Не бойте се от ония, които убиват тялото, а душата не могат да убият; а бойте се повече от Оюгова, който може и душата и тялото да погуби в геената“ (Мат. 10:28; ср. Лук. 12:5)! Царството Божие и Неговата правда трябва да бъдат първият и най-важен предмет на нашите търсежи, трудове и подвизи (ср. Мат. 6:33). Щом него търсим и го насаждаме в душата си, не ще закъснеят да се явят неговите преизобилни плодове във всички сфери на живота ни.

И тъй, религиозните нужди на вярващите имат първостепенно значение. Те се отнасят до намирането цялостния смисъл на човешкото съществуване, до хармоничното развиване на душевните способности и сили, до производителната дейност и до вечното спасение. Пред вид на тази първостепенна важност на религиозните нужди от тяхното правилно удовлетворяване зависи всичко за вярващия човек — той ще може да води пълноценно съществуване на земята в душевен мир, в братска обич, в спокоен, продуктивен и творчески труд и ще смее да се надява след телесната си смърт да получи венца на правдата (ср. 2 Тим. 4:8) и да наследи вечен живот и близост с Бога в нивга непотъмняваща радост и във вечно блаженство.

От тази първостепенна важност на религиозните нужди произтича повелата: всеки човек добре да изследва себе си, за да може да разбере, че той не е само телесен организъм, но и богоподобна душа, която има свои потребности и чие то удовлетворяване е от съдбовно значение. Една от тези потребности е религиозната. Чрез нея човек е насочен към своя божествен Първообраз и Първоизвор на жизнена сила, на духовна светлина и на осветяваща благодат. Ако не развиваме и не удовлетворяваме правилно религиозната потребност, почват да се късат една след друга нишките, които ни свързват с изворите на живота, на светлината и на спасението. Напротив, който вярва в Бога и се намира в живо общение с Него, той преумножава в себе си струите на живота, увеличава творческите си сили и бодро крачи напред към добродетелен възход и вечен живот.

Д-р Ив. Г. ПАНЧОВСКИ

Църковно тържество в град Котел

По случай 150 години от излизането на първата българска печатна книга „Неделника“ (Кириакодромнона) на Софроний Врачански, Негово Светейшество патриарх Кирил, посети, по покана на Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим, родното място на Софрония Врачански — град Котел, гдето на 22 юли т. г. бе устроено скромно църковно тържество.

Град Котел е забележителен със своето историческо минало. Някога градът е бил богато селище със силно развито скотовъдство и занаятчийство. Тук са родени Софроний Врачански (Стойко Владиславов), Георги Раковски, капитан Мамарчев, д-р Петър Берон, Гавриил Кръстевич, Ст. Богориди, Неофит Бозвели, Алеко Богориди и др. От 1870 съществува Котленското читалище

„Съгласие и напредък“. Преди освобождението градът е имал четири училища и две църкви: „Свети Петър и Павел“ и „Св. Троица“. Взел живо участие в освободителните борби преди освобождението и по време на Възраждането, с право Котел се нарича „Сион на българското възраждане“. Заселен в живописния Котленски проход на 450 метра надморска височина, под връх Разбойна, най-високия връх на Котленския балкан (1127 метра), Котел е жива старина на нашия исторически живот.

Негово Светейшество, придружен от Сливенския митрополит Никодим, Главнищкия епископ Стефан, викарий на Пловдивската митрополия, Траянополския епископ Симеон, редактор на списание „Духовна култура“, и архимандрит Методий, бе посрещнат на градския площад на Котел. Тук се бяха събрали множество граждани, на чело с местната народна власт, свещеници в одежди и свещеническият хор на Сливенска епархия, който посрещна гостите с църковни песни. На голям плакат на централната улица бе поставен надпис: „Добре дошли, съпни гости“. Негово Светейшество благослови поднесените хляб и сол, с които по стар български обичай се посрещат видни гости, и пожела плодородие на Котленския край.

Председателят на Градския народен съвет, г. Христо Йорданов, приветства Негово Светейшество от името на котленските граждани с кратка реч, в която описва историческото значение на Котел за българското национално освободително движение.

Негово Светейшество патриарх Кирил отговори с кратко слово и благодари за хубавите приветствени думи по случай посрещането му в град Котел.

Устроено бе шествие до историческата църква „Свети Петър и Павел“, в която е служил свещеник Стойко Бладиславов, по-късно Врачански епископ Софроний. В храма се съхраняват ковчегът с костите на Георги Раковски. На черна мраморна плоча над ковчега, покрит с националното трицветно знаме и увенчал венец, личи възпоменателен надпис: „Тук почиват костите на Георги Стойков Раковски. Котел — 1821—1867 — Букурещ“.

Църквата е висока, с 12 колони в две редици, с голям балкон и олтарно темпло с хубава резба на иконостаса, в която преобладават гълби.

От името на малките потомци на големия възрожденски деец епископ Софроний Врачански една малка девойка поднесе цветя на Негово Светейшество, който благослови с кръста многобройните благочестиви котленски християни, излезли да посрещнат първия български патриарх на третата българска държава.

Председателят на църквата „Свети апостоли Петър и Павел“, свещеник Георги Бърдаров, произнесе с прочувственост приветствено слово, в което между другото каза:

„Ваше Светейшество, преди 190 години на това също-то може би място стана знаменита среща — будният котленски свещеник Стойко Владиславов посрещна националния факленосец иеросхимонаха Пансий Хилендарски, прие с трепет от ръцете му негово откровение „История славяно-болгарская“ и не даде дремка на очите си, докато не я преписа и положи като драгоценна народна светиня в Светая Светих на старинния и богато украсен храм, издигнат в чест на светите първовърховни апосто-

ли Петър и Павел, и стана неин най-пламенен проповедник. Пламъкът, с който огненият монах припали лампадата на това изгарящо от ревност за вяра и род чисто иерейско сърце, лумна в светла зора на нашето национално възраждане.“

„Днес възжеланията на този безпримерен църковно-народен труженик са изпълнени. Народната ни държава в мир и благоденствие твърдо върви към светъл възход. Родната ни Църква на 10 май 1953, със щастливия избор на Ваше Светейшество за патриарх български, отново възсия в древната си слава.“

„В този тържествен момент, позволете ми, Ваше Светейшество, да стана изразител на радостните чувства, които бликат днес в сърцата на това внушително множество, излязло да ви посрещне и ви засвидетелства своята непринудена обич като на достоен приемник на свещенния престола на българските патриарси, лелеян цели векове, и голям поборник за мир и добра воля между народите в света.“

„Добре дошли в Сиона на нашето възраждане!“

„Благословен идеция в име Господне! На многая, многая лета!“

Негово Светейшество патриарх Кирил отговори с кратко слово и благословение.

Отслужена бе св. Божествена литургия от Негово Светейшество патриарх Кирил, в съслужение с Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Никодим. Техни Преосвещенства Главнищкия епископ Стефан и Траянополския епископ Симеон, Негово Високопреподобие архимандрит Методий и шестима свещенослужители.

След отпуст Сливенският митрополит Никодим произнесе слово, с което приветства като гост на град Котел от Богохранимата Сливенска епархия архипастиря на родната ни църква (виж стр. 4).

Негово Светейшество патриарх Кирил произнесе слово за празника и за историческия Котел, което бе изслушано с внимание от благочестивите котленски християни, които изпълваха храма (виж словото „Силният във вярата“ на уводно място).

В 13 часа в ресторант „Раковски“ в градския парк при Котленските извори бе даден официален обяд на гостите, по време на който произнесоха тостове: Негово Високопреосвещенство митрополит Никодим, Негово Светейшество патриарх Кирил, Вичо Балабанов, председател на Околийския комитет за защита на мира в град Котел и член на Околийския комитет на бюрото на Отечественния фронт, и Ставри Морфов, председател на Окръжния комитет за защита на мира.

След обяд бяха разглеждани забележителностите на града: църквата „Св. Троица“, местният природо-научен музей, старото училище, градският парк с Котленските извори, климатската кооперация, паметникът на Раковски и др.

На следния ден гостите посетиха село Жеравна и след като се помолиха в местната църква „Св. Никола“, строена в 1833, разгледаха родните къщи на възрожденеца Сава Филаретов и писателя Йордан Йовков, сега превърнати в музей, старинната чешма и читалище „Единство“, основано в 1870 година.

Г. К.

Мил гост на БПЦ

Гост на Св. Синод на Българската православна църква от 28 август до 1 септември 1956 бе главният секретар на Св. Синод на Православната църква в Индия свещ. д-р Корак Филипос, който е представлявал Индийската православна църква на конгреса на Игуменическият съвет в Унгария, състоял се през месец юли с. г.

Индийският гост разгледа старинната църква в село Бояна, посети Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“, храма-паметник „Св. София“ и други софийски църкви. Придружен от главния секретар на Св. Синод Негово Високопреподобие архимандрит Максим, гостът направи поклонническо посещение на св. Рилска обител, где то бе посрещнат от Негово Високопреосвещенство св. Неврокопския митрополит Пимен и игумена на манастира Негово Преосвещенство Стобийския епископ Вар-

лаам. Отец Филипос присъствува на бдението и светата Литургия по случай годишнината от смъртта на св. Иван Рилски, отслужени тържествено в манастирската църква. След завръщането си в София гостът разгледа Църковно-историческия музей, посети язовир „Сталин“ и други забележителности на новото строителство у нас.

Негово Светейшество патриарх Кирил прие на 31 август отец Филипос в патриаршеския дом, а вечерта на същия ден даде от името на Св. Синод на Българската православна църква вечеря в чест на висшия индийски православен духовник, на която присъствуваха Техни Високопреосвещенства св. Врачанският митрополит Пансий, св. Неврокопският митрополит Пимен, Негово Пре-

освещенство Левкийският епископ Партений, викарий на Софийския митрополит, представителите на Комитета при Министерския съвет по въпросите на Българската православна църква — г. г. Димитър Тодоров и Узунов, главният секретар на Св. Синод Негово Високопреподобие

архимандрит Максим, архимандрит Серафим, архимандрит Горазд и др.

На 1 септември свещ. д-р Филипос отпътува за Югославия, изпратен на гара София от представител на Св. Синод и на Комитета при МС по въпросите на БПЦ и на религиозните култове.

Мистика и романтика в една св. обител

СКИЦА

На 3 юли 1956 със моя приятел Любо по ранина взехме влака от София за гара Левница, намираща се в един от най-красивите завой на искърското дефиле. Препълненият влак стигна благополучно гара Реброво и там опъвайки цялата си дължина успоредно на река Искър, остана неподвижен почти два часа поради някаква авария на железния път. Това замъснение на влака стана причина да пристигнем на гара Левница към 11 часа преди обед, когато жаркото юлско слънце вече догонва зенита по своя път и сипе върху земята огън и зной.

Когато влакът се скри в близкия тунел, последвахме го и ние натоварени с тежки раници. Тук към нас се присъедини о. Методий, който е обдарен от добри приятели не само с оригинален прякор, но поради вярност към компанията и усърдие в прослава на Бакхуса сега пребивава на покаяние в манастира „Рождество Пресветия Богородици—Седем престола“, обект на това наше поклонническо пътуване. Отец Методий, който е сърдечен и отзивчив човек, ни дойде като Божи дар при това наше пътуване. Той познаваше пътя чудесно и ни отърва от много залитания по странични пътеки из безкрайните долове и чупки. Освен това, той взе част от багажа ни, а душевната му бодрост, незлобие и приказливост бяха истинска свежа струя в дългия, уморителен и тежък път който имаше да извървим в продължение на четири часа в най-горещите часове на летния ден. И така, след като извървахме малко повече от два километра по трасето на железопътната линия, минавайки през един тунел, чиято тъмнина се компенсираше от прохладата му, ние завихме право на Юг по долината на река Габровница, чиято течение трябваше да следваме до края на пътуването.

С навлизането ни в долината на бързотечната, прохладна и бистра като съюза Габровница, се измени и околната панорама, в която техниката, трясъкът и напрежението, царящи по долината на Искъра, се замениха с покой, романтиката и простотата на една свежа горска природа и почти примитивния живот на нейните обитатели, които в много отношения са истински представители на нашите планински жители. Колкото повече се отдалечаваме от железния път, който свързва столицата със Северна България, все повече изчезват от погледа ни керемидените къщи и използването на техниката в обработването на земята, която се разстила по околните баири и върхове. Постепенно пред нас започват да се редят „държавите“ на горските жители, създадени около собствените им жилища, които са обикновени колиби, покрити със слама. Тези жители са предимно скотовъдци и колкото от тях срещнахме по-пътя си носеха в ръцете малки брадвички, които изглежда да им служат в гората за универсално средство — при всичките им нужди.

На много места по дългия път от Левница до манастира минахме покрай малки воденички, прикътани на подходящи завой и чупки край река Габровница, която служи за двигателна сила на съвсем примитивно устроения мелничен апарат. Техните кречетала, ту ярко и силно, ту тихо и приглушено, според положението на пътя ни и шума на реката, пълният околността и наваяват мила и романтична свежест върху душните ни, които са доста позистъргани от целия комплекс механични шумове, които почти денонощно не стихват в столицата. Край тях и днес стопаните им, с пръстени лулички в уста, дялат с тесла спици или наплати на козела, вили, гребла и други домашни потреби, водейки дълги, кратки разговори с еварците, запладнували стадата си под върбите, около водещата. Неуморимото кречетало сякаш засилва настроението за тези разговори, чиято теми са най-разнообразни и чудати.

Най-сетне късно след обяд, когато Любо се поклонява доста под тежестта на раницата и все по-често започна да намира, че му притрепервали краката; когато все повече и по-нетърпеливо забивахме погледите си пред себе си, няма ли най-после да ни се покаже манастирът, видяхме го — на около двеста метра пред себе си — да се белее в подножието на отвесна стръмнина, гъсто залесена предимно с букова гора. След няколко минути ние прекарахме прага на св. обител „Седем престола“, посрещнати от игумена му Всепреподобния неромонах Христофор и няколко манастирски кучета, които по особен начин мръщеца муцуните си — смеели се от радост, че са им дошли гости, както казваше о. Христофор.

Макар да не притежава монументални сгради, манастирът „Седем престола“ е донякъде вкушителен в сред оная „глуха долина“, където се намира както се изразява Вазов в стихотворението си „Клепалото бие“, което народният поет е написал в самия манастир, при посещението, което е направил в края на миналия век. По онова време на пълна морална опасност, в сред онова население с чист и благочестив живот, когато манастирът по традиция от миналото му е бил светилник и опора на народа, Вазов е можал да почувствува цялата сила на романтиката, която витае от векове над тази света обител, основана според проф. Петър Мутавачиев от княз Георги в XI в., по времето на цар Петър Делян. Отпосле същият княз приел монашески подстриг под името Гавриил и възглавявал като игумен манастира до смъртта си. Влиянието на манастира нараствало все повече в сред околното българско население, и през времето на турското робство той е бил живо огнище на вяра, родолюбие и просвета за живеещото в сред тази старопланинска пустиня българско население. Турците изгорили до основи тази света обител през първата половина на 18 век, но наскоро той бил възстановен от жителите на околните селца, во главе с техните първенци, които не жалели средства и труд за тази цел.

Около манастира „Седем престола“ са провеждали бунтовническата си дейност Вълчан войвода, родом от съседното село Осенов лак, поп Мартин и отците Илия и Цветан от с. Лакатник, които с безстрашието си така напалшили и турци и черкези, че те не смеели да се мърнат тъдява.

Истинската забележителност обаче на манастира „Седем престола“ е неговата църква, която наистина единствена у нас, а може би и във целия православен свят има седем престола, т. е. олтари. Неголяма по размери, но с всички признаци на старинност, тази църква е наситена със свещена таинственост и мистика. Тя има като всяка друга църква централен олтар и достатъчен към него по размери храмов корпус. Но ето, че като почнете в ляво и дясно от него откривате още два олтара със свети престоли, посветени на древноеврейските борци — мъченици за вяра и род — братята Макавен и на св. първоумъченик архидякон Стефана. Останалите четири олтари са посветени на св. св. Седмочисленици, на св. св. Безребренци Козма и Дамян, на св. Архангел Михаил (патрон на ктитора на църквата) и на св. Благовещение.

Голяма изненада беше за мене, че един от централните олтари е посветен на седемте братя Макавен. Този факт ми дава повод за размисъл, че не обикновени, прости хора са турили основите на този манастир и храма му, а издигнати и просветени люде, които са имали за себе си повод, може би от собствения си живот, за да си спомнят за братята Макавен, чиято подвижни и ревност са знаели, и да им посетят един от първите олтари на храма в това място, намиращо се далеч от света.

Както църквата със своите седем престола на Осенов-лакската св. обител „Рождество Пресветия Богородици“

така и почитта към братята Макавен е явление, което не само у нас, но, доколкото ми е известно, няма повтoreнне почти никъде в православния свят, па и в другите християнски църкви и общества. Затова, нещо тайнствено и мистично се излъчва от тази света обител, чийто ктитор е заложил нещо съкровено и неразгадаемо при нейното първоначално изграждане. Това усещане открива в себе си всеки от нас още при чуване на името на този манастир — Седем престола. Това дълбоко чувство не ме напусна никога през трите дни, които прекарах в манастира, засили се най-много през време на св. Божествена служба в неделата, която се случи в тези три дни, и не намаляваше, даже и когато опитвахме прекрасния бла-

гоухаен мед от кошерите на дядо Гатю, който е забележителен съсед на св. обител и бележит културтрегер в цялата оная околност. Това чувство и сега е в мен и то ще ме свързва по необясним начин с интимни и здрави връзки с манастира, чиято църква духовно е иззидана върху седемте престола-стълбове на Божията Премъдрост и която външно — физически — се нуждае от компетентно реставриране, защото ако това не стане, ще имаме може би още един случай на късно съжаление за загубата на един ценен в археологическо и национално отношение паметник.

Цв. Н.

Самоотвержено кръстоносене

Слово за неделя след Кръстовден

В онова време Исус, като повика народа с учениците Си, рече им: който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и Ме последва“ (Марк. 8:34).

Само два дни ни разделят от празника на светия кръст. Само два дни се минаха от светлия ден, в който си спомнихме за великата жертва на Спасителя и се поклонихме на кръста Му. Колко души бяха разплакани пред безкрайното величие на Голготската жертва, пренесена за изкупление и спасение на света от греха и смъртта! Колко сърца бяха възрадавани от голямата любов на Божия човек Исус Христа, Който за нас бе разпнат, за нас умря и за нас възкръсна от мъртвите, за да ни отвори небето и направи живота ни вечно блажен. С какво да Му се отблагодарим? С какво да Му се отплатим? Той очаква от нас само едно: да поискаме да вървим след Него, като се отречем от себе си и като вземем, подобно на Него, кръста си.

В днешното свето Евангелие Той ни говори това, което бе казал някога на стеклия се многохиляден народ да Го слуша: „Който иска да върви след Мене, нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и Ме последва“ (Марк. 8:34).

Този е единственият път, по който ние можем да се отзовем на безпределната Му любов към всички нас.

Кой ли от нас няма в живота си кръст? Кой ли от нас няма в сърцето си някакъв смут? Кой ли не се мъчи от някаква тежка задача, която трябва да разреши? Чия ли воля не е бивала изправяна понякога на кръстопът? Чии ли плещи не са изпитвали поне веднаж в живота тежести непосилни? Кой може да каже, че неговият път е покрит със рози?

Кой ли от нас няма кръст? Кой ли от нас не се е изправял пред нуждата от жертва? Когато Господ Исус дойде до Своята Голгота, видя пред Себе Си цялото човечество изморено и изтощено под напорите на греха, сломено от собствените си тежести, потънало в мрак, обхванато от смъртен ужас, безпомощно паднало пред невидимата злокобна коса на смъртта. И Той тръгна към Своето лобно място, за да изпие най-горчивата чаша на страданието, за да срещне ледения ужас на смъртта и да го превъзмогне и премахне от лицето на земята, да разведри човешките небосклони и даде мир и радост на загубилите мира и радостта си човешки същества. Това беше Неговият път — път на велико самоотречение, път на велика саможертва за благо на целия човешки род. Защото това е кръстът, на който беше привъзден грехът на цялото човечество от времената на първите хора до последните дни и часове, когато ще затръбни последната тръба при свършката на света. Това беше в същност огромният кръст на цялото човечество, който Той понесе върху плещите Си и на който се издигна, за да привлече от височината му всички към Себе Си. Нима може да има жертва по-голяма от тази? Нима може да има подвиг по-чист и по-свет от този? Интересно е това, че като принесе Себе Си в жертва чиста, благоуханна пред Бога, Господ Исус Христос освети нуждата от жертва в живота на всеки отделен човек. Ето я майката, която вижда пред себе си разплакано невръстно дете. И Неговият божествен глас ѝ говори: майко, ето кръста ти — грижата за това дете! Един ли само зальк има до устата ти? Дай го нему! Искан ли то да бъде здраво и сил-

но в живота? Откажи се от съня си, престани да мислиш за своите нужди, за своите болки, стои се в неговите нужди и в неговите болки и възкреси мила и скъпа в светлите му будни дни! Ето го бащата, който вижда пред себе си синове, дъщери, които чакат от машините му, от потта му, от горчивините, които понякога животът му дава, сили и подкрепа да надвият трудностите и станат добри зидари на бъдещето си. Ще се откаже ли той от тях? Божественият глас на Спасителя от висотата на Голготския кръст му говори: татко на тия, които са излезли от кръвта ти, които са взели на себе си сбръца и името ти, дигни високо кръста си! Ще се прещепне ли някой от синовете ти? Ще падне ли някой от дъщерите ти? Не се плаши! Спусни се стремглаво към тях, дигни ги и ги крепи пак да не паднат. Ти си уморен от тежкия си кръст? Не бой се! Дръж ги здраво за ръце и ги води нагоре и все по-нагоре. Висините са безкрайни. Безкраен е и пътят ти. Но колкото по-нагоре вървиш ти и колкото по-нагоре издигаш рожбите си, толкова са по-широки хоризонтите на радостта за тебе и за тях. Плаши ли те смъртта в преклонната ти възраст, когато побелеят косите ти и се сбръчка като суха, попукавана земя челото ти? Не се плаши! Смъртта е победена! Оковите на ада са разрушени. Няма смърт там, където животът се издига нагоре. За този, който е поискал да върви след Мене, който се е отрекъл от себе си в името на свещения дълг към човешките братя, в името на жертвата за благо на всички, за радостта и щастнето на всички, и е тръгнал след Мене, смърт няма да види во-еки!

Следването на Господа Исуса Христа, мили мои братя и сестри, е най-светлият жребий на живота, най-голямото щастие, което може човешкият род да изпита. Защо? Защото по пътя на Господа душата се възвзема в неописуема божествена светлина, в утеха и радост неизразими, които само Той единствен може да даде. Но гледайте: за успеха на това следване Той поставя едно важно условие, в което е заложена честта, в което свети голямото достоинство на човешката душа. Това условие е самоотвержено кръстоносене: „Който не взима кръста си — казва Богочовекът — а следва подире Ми, не е достоен за Мене!“ (Мат. 10:38). „Който иска (внн от Мене) да спаси душата си, ще я погуби, а който погуби душата си (т. е. който носи самоотвержено кръста си) заради Мене и Евангелието (заради радостта, която небето праща чрез Моя кръст на всички), той ще я спаси.“ (Марк. 8:35). Който се отрича от себе си, от егизма и греховете си, от тъмните на живота си, и се жертвува за Божието дело на милосърдието и любовта в света, той ще види това, което „око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е идвало“, — ще види „това, що Бог е приготвил за ония, които Го обичат“ (1 Кор. 2:9; Ис. 64:4).

* * *

Имаше преди време една добра християнка, която бе вложила всичките си сили, цялата си енергия в грижи за своето дете. Вдовица бе тя. Оскъдни бяха нейните сред-

ства. Тежък беше нейният кръст. Години на ред боледуваше детето ѝ. Всичко прахоса за лекуването му. В една тъжна нощ смъртта хлопна на вратата ѝ. Това беше една мразовита зимна нощ. Но душата ѝ не се сломи. Непоносимо тежък беше кръстът ѝ. Но тя намери в себе си сили да го носи. И понеже в къщи вече нямаше същество, за което денонощно да се жертвува, тя се впусна в живота на широко. В коя ли нива на родното ѝ село тя не дигна мотика за копан? На кой ли харман не се спря да премете, да измие и почисти? Где ли можеше да се намери сиротна душа, която тя не посети и утеши? Кому ли не помогна с малката си лепта в часове на изнемога и тревога? Колко широк беше друмът, по който тя се движеше с тежък кръст на плещите си. Неведнъж лицето ѝ се обливаше в сълзи. Но душата ѝ никога не възропта. Силна, могъща душа, която не се смути, не се уплаши. Късче по късче тя я раздаваше навред. И винаги, когато любопитни я запитваха отгде черпи сили, тя даваше само един отговор: „Господ е моята сила и моето упование. При Него е моята рожба. При Него ще отида и аз. Но докато отида при Него, за да видя в прегръдките Му детето си, аз трябва да изпълня волята Му!“ Чудна майка, чудна жена, прекрасна християнка! Мислите ли вие, че това е една единствена жена, която дава живота си за Евангелието на Господа в живота? Хиляди и хиляди, милиони и милиони такива християнки и християни е видяла и вижда земята, възхитена и очарована от подвига на тяхното самоотвержено кръстоносене по светлите стъпки на Господа Исуса.

„Който иска да върви след Мене — говори Спасителят — нека се отрече от себе си, да вземе кръста си и и Ме последва“. Кръст има с Христа. Кръст има и без Христа. Няма в живота съществуване без кръст. Разликата между отделните кръстоносци в живота е тази, че тия, които вървят след Христа, вървят към Бога на утехата и радостта. Днес Светото Евангелие ни поставя въпроса: ще следваме ли Спасителя Господа Исуса Христа, като самоотвержено носим кръстовете си, или не. „Каква полза за човека — казва Богочовекът — ако придобие цял свят, а повреди на душата си? Или какъв откуп ще даде човек за душата си? Защото, който се срами от Мене и от думите Ми в тоя прелюбодееен и грешен род, и Син Человеческий ще се срами от него, кога дойде в славата на Отца Си със светите Ангели“ (Марк. 8:36—38). Който върви, отрекъл се от себе си в жертва за благого на човешките, понесъл уверено и смело кръста си по пътищата на Евангелието в живота по примера на она християнка, която очуди селото си със своята прекрасна душа, по примера на безбройния легион Христови кръстоносци, той печели не само благословение от земята, но и висша награда на вечно блаженство в небесата.

Да бъдем, скъпи мои братя и сестри, верни Христови кръстоносци!

На Господа Исуса, Сина Божий, заедно с Безначалния Отец и Всесветия и Животворящ Дух, Утешител, Вдъхновител на всички кръстоносци в света, слава, чест и поклонение сега и во-веки. Амин.

Д-р Тодор п. ТОДОРОВ

ИЗ ЖИВОТА НА ЕПАРХИИТЕ

ПЛОВДИВСКА ЕПАРХИЯ. ХРАМОВ ПРАЗНИК И СТОГОДИШНИНА В ПЛОВДИВ. — На 30 юли 1956 бе отпразнуван патронният празник и стогодишнината на един от най-старинните храмове в гр. Пловдив — храма „Св. Марина“.

Тържеството бе удостоено с участието на Негово Светейшество патриарх Кирил, който отслужи св. Литургия и произнесе прекрасно слово — бляскаво съчетание на богословие, философия и литература. Участник в службата бе и Негово Преосвещенство св. Главиницкият епископ Стефан, викарий на Негово Светейшество в Пловдив.

С топлотата на мистиката и езика на една прочувствена романтика Негово Светейшество устрои пред слушателите символична среща между миналото, когато е бил строен храмът, и настоящото, в което се знаменува вековното му съществуване. В тая среща на челните места бяха митрополит Паисий Пловдивски, един от титаните на нашата църковна свобода, от една страна, и патриарх Кирил, председател на Българската църква днес, от друга.

„Аз се прекланям пред неговия светъл дух и смирено прося неговото благословение“ — каза с особена почит Негово Светейшество. И между другото, още: „Сто години тоя храм е бил извор на вяра и благочестие, вдъхновение за възвишени мисли и велики подвизи, свещено и спасително прибежище за хиляди и хиляди, отзовали се под неговия свещен купол в радости и скърби, в сполуки и разочарования, при възходжане и временен упадък, за да почерпат утеха, просветление и ободряване“.

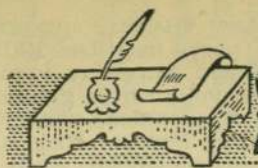
Особено затрогващ бе моментът, когато една братствена членка с няколко силни думи поднесе на Негово Светейшество букет от бели карамфили, и двамата дякони (Флавиан от София и Капитанов) възгласиха дружно и

с пълен глас: „Многая лета“. Църковният хор „оде гърмовно, тържествено: „Многая лета, многая лета, многая лета“.

Настоятелството при църквата „Св. Марина“ благодари от сърце на Негово Светейшество патриарх Кирил за хубавата служба и блестящото и високо назидателно слово, като му желае здраве и неотслабващи сили за много и много години, за да води нас и целия православен наш народ със слово и дело по пътя на богопознанието, църковността и добротестината. Църковното настоятелство благодари още на Негово Преосвещенство епископ Стефан, на всички отци и събратя, на всички братя и сестри от града и околността, които взеха участие в това скромно на външен вид, но богато по дух тържество. — Р.

СОФИЙСКА ЕПАРХИЯ. ЕВАНГЕЛСКА ПРОСВЕТА И ПРЕЗ ЛЯТОТО. — От няколко години църковното настоятелство при храма „Св. Спас“, София, заедно с ръководството на Православното християнско братство, през дните на Богородичния пост провежда от 18 до 20 часа тържествено вечерно богослужение с петохлебие и молебна пение към св. Богородица, на което се изнасят кратки вероучителни беседи. Тази година от 21 до 24 август богомолците в храма „Св. Спас“ бяха радостни и честити да изслушат цикъл от четири изрядни беседи от Негово Високопреподобие архимандрит Стефан, посветени на Св. Богородица.

Това бяха наистина прекрасни пропити от мъдрост и дух на мистичност беседи, които много допаднаха на прегълнилите храма богомолци. Затова с радост и доволство посрещаша и изпращаша о. архимандрита, когото молеха и друг път да бъде между тях. — Прот. Ил. п. Николов.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Денят на великата победа. — Девети септември — националният ни празник на Свободата — бе отпразнуван и тази година по най-тържествен начин.

Дванадесет години народна власт! Време сравнително кратко, но достатъчно за осъществяването на велики постижения във всички области на националния ни и държавен живот. Народната власт гради и твори устремно духовното и материално благоденствие на родината ни.

На 9 септември пр. пл. пред мавзолея на Георги Димитров, на трибуните от двете страни на който бяха заели места ръководителите на правителството и на БКП. Негово Светейшество Кирил, Патриарх български, придружен от главния секретар на св. Синод архимандрит Максим, членовете на дипломатическите мисии, акредитирани в София, и военните аташета, чуждестранните делегации, народни представители, герои на социалистическия труд, лауреати на Димитровска награда и др., стана парадът на войсковите части и народната манифестация при голям непринуден ентузиазъм.

Вечерта министър-председателят даде официален прием по случай празника в салоните на МС, на който бе поканен и присъства Негово Светейшество патриарх Кирил, придружен от главния секретар на св. Синод. Негово Светейшество бе поканен и присъства и на тържественото събрание в Народната опера на 8 септември вечерта.

Нов министър на външните работи на НР. — На 11 август 1956, след продължително мъчително боледуване, почина в столицата д-р Минчо Нейчев, министър на външните работи на Народната република. По предложение на председателя на МС, г. Антон Югов, Народното събрание, свикано на седма извънредна сесия на 18 август, избра единодушно за нов министър на външните работи заместник-председателя на МС г. Карло Луканов.

Народното събрание по въпроса за разоръжаването. — В същата своя сесия, НС, по предложение на члена на Комисията по външните работи, г. Сава Гановски, прие при пълно единодушие, и с възторжени ръкопляскания предложената декларация на НС на НРБ във връзка с обращението на Върховния съвет на СССР по разоръжаването до парламентите на всички страни в света.

Св. Синод в намален състав възобнови работата си на 6 септември 1956 година.

Храмовият празник на патриаршеската катедрала. — На 12 септември — празника на св. Александър Невски — бе храмовият празник на патриаршеската катедрала „Свети Александър Невски“. Светата божествена литургия бе отс-

лужена лично от Негово Светейшество патриарх Кирил, в съслужение с голям брой архимандрити, свещеници и дякони. Негово Светейшество каза слово за светеца, изслушано с благоговейно внимание от богомолния народ, изпълнил масово храма, макар че денят бе работен.

Негово Високопреосвещенство Варненският и Преславски митрополит Йосиф на 11 септември вечерта се завърна от чужбина, където прекара тримесечната си отпуска на лечение. Негово Високопреосвещенство се е лекувал във Виена и Виши и се завръща с напълно възстановено здраве.

Започване на новата учебна година в ДА. — На 6 септември т. г. се откри новата учебна година в Духовната академия „Св. Климент Охридски“ с водосвет, отслужен в параклиса при академията от ректора Преосвещений Николай, който каза и приветствено слово. От страна на св. Синод говори св. Ловчанският митрополит Филарет с присъщото му топло, сърдечно, проникващо дълбоко в душите красноречие. Преосвещеният ректор отговори, като засвидетелствува благодарността на управата, професорите и възпитаниците на академията за полагащите големи и всеотдайни грижи на върховната църковна управа за растежа на това единствено в страната ни висше духовно учебно заведение и даде уверение, че тези грижи ще бъдат оправдани, като академията подготви нови свещенически кадри, пригодени към изискванията на новото време.

На молебена присъстваха професорското тяло, възпитаниците, административният персонал, висши синодални служители, богомолен народ.

След молебена в ректорския кабинет се състоя прием.

Тържествено събрание на учредения профкомитет на църковните служители в София. — На седми септември след пладени се състоя в салона на св. Софийска митрополия тържествено събрание по случай Празника на свободата на учредения профкомитет на църковните служители в София. Събранието бе открито със слово от председателя на профкомитета г. Дим. Даскалов, след което бе избран делови президент.

Певчески състав от църковни певци, под водството диригентство на г. Никола Сеизов, изпълни художествена програма.

Столичният адвокат Васил Ахтапов, като представител на Окръжния комитет на Профсъюза на административните служители, произнесе слово по случай предстоящия празник.

Бе обявен списъкът на образцовите служители (9), отличниците (8) и ударниците (22) от състава на църковните служители в София, на които бяха раздадени и парични награди.

За образец служител на Синодалното издателство бе обявен референт-докладчикът Манол Петков.

Преходното флагче за добра организационна работа през годината бе присъдено на ВТСО Синстро.

Предупреждение към сътрудниците на ЦВ и ДК. За цитатите от Библията. — Много често наши сътрудници — и то духовни лица — в статиите и дописките си цитират текстове от Библията по най-произволен, а понякога и фантастичен начин. Това е недопустимо. Всички цитати трябва да бъдат правени най-точно по синодалното издание на Библията. Ако по изключение авторът иска да цитира текста по друга библия, той трябва да посочи в скоби, по коя именно библия е направен цитатът. Сътрудниците ни да се съобразяват строго с това ни предупреждение, ако искат статиите им да бъдат помествани своевременно.

Съобщение. — Съобщава се на благоговейните снорийски свещеници в страната, че по решение на Св. Синод в пълен състав от 3. юли т. г. записките по подготовката им за изпитните събеседвания ще се изготвят централно от св. Синод и желаещите свещеници да се ползват от тях могат да ги получат от съответните епархийски управления.

ТЪЖЕН ПОМЕН. — Съобщаваме на роднини и познати, че на 24 септември т. г. навършва една година от кончината на милия ни и незабравим съпруг, баща и дядо свещ. Георги А. Тулев от с. Крива бара, Ломско. Бог да го прости. — От опечалените.

ВЪНШНИ НОВИНИ

Из живота на Руската православна църква. — На възкресенската нощна служба т. г., отслужена от самия Светейши патриарх Алексий в Богоявленската патриаршеска катедрала, са присъствували членове на акредитираните в Москва дипломатически представителства, членовете на делегацията на французката социалистическа партия, група чуждестранни журналисти.

— На 30 април 1956 Крутицкий и Коломенски митрополит Николай е приел намиращия се по това време в Москва дипломатически редактор на големия парижки ежедневник „Льо Монд“, г. Едуард Саблие, и е имал с него продължителен разговор. Господин Саблие, се е интересувал за положението и живота на Руската православна църква, за взаимоотношенията ѝ с поместните православни църкви и за отношенията ѝ към Римокатолическата църква и Световния съвет на църквите.

— На 16 април с. г. е починал след продължително и тежко боледуване един от видните днешни иерарси на

Руската православна църква, архиепископ Одески и Херсонски Никон, роден на 1 юни 1902 в Екатериноград. Архиепископ Никон е бил често натоварван от Светейшият патриарх Алексий с важни и отговорни поръчения.

— На 4 май с. г. е починал доцентът при Московската духовна академия Михаил Николаевич Виноградов, роден през 1887 година (ЖМП, кн. 6, юни 1956).

Руски духовни лица на посещение в САЩ. — През м. юни 1956 година осем руски духовни лица са били на посещение в САЩ в продължение на 12 дни. Делегацията е била възглавявана от Крутицкий и Коломенски митрополит Николай и в нея са участвували също представителите на лютераните от Естонска и Летонска ССР, на православните арменци и на евангелистите-баптисти. Целта на посещението е била да продължат разговорите, започнати в Москва три месеца по-рано с американските духовни лица, дошли на приятелско посещение в СССР (ср. ЦВ, бр. 22, 31 май 1956).

По време на пребиваването си в САЩ, руската църковна делегация е посетила седем града, между които и Вашингтон. На една вечеря, дадена на гостите в този град, председателят на Федерацията на църквите е казал: „Нека сторим всичко, което е във властта ни, и нека не пропуснем никой случай, за да се опознаем едни други по-добре“.

Преди замиването на руската църковна делегация от САЩ, председателят на Националния съвет на църквите, в съгласие с руските духовни лица, е обнародвал едно съобщение, в което между другото се казва:

„Ние напреднахме във взаимното ни разбиране посредством нашите срещи и разговори. Но твърде важни различия, дълбоко вкоренени, съществуват между нас; обаче там, където не бе постигнато съгласие, ние сме решили да търсим по-добро разбиране и посредством това взаимно разбиране да успеем да намерим по-добре истината.“

„Това взаимно посещение е било считано винаги само като първа стъпка към установяване на топли... отношения между нашите църкви. Ето защо, то е само началото на отношения, които ние желаем да бъдат редовни, постоянни и все по-близки“ („Сервис екуменик дьо Прес е д'Енформасион“, № 25, 22 юни 1956).

СССР. Възстановяване на катедрали в Урал. — Според съобщение на радио Москва, благодарение на паричните суми, отпуснати от съветското правителство, започнато е възстановяването на голям брой катедрали и църкви в планинските места на Урал, една от които датира от седемнадесето столетие (пак там, № 28, 13 юли 1956).

САЩ. Баптистите искат да се спрат опитите с водородни бомби. — Американското баптиско събрание, в последната си годишна сесия, е гласувало резолюция, с която правителството на САЩ е молено настойчиво да прекрати опитите с водородни бомби в Тихия океан. В резолюцията се изтъква, че тези опити вредят на мисионерската работа, представляват опасност за японското стопанство, имат вредни отражения върху азиатското население и с време ще представляват опасност и за цялото чечество (пак там).

Унгария. Унгарският икуменически съвет одобрява разоръжаването. — В сесията на Икуменическият съвет на църквите в Унгария, станала неотдавна в Будапеща и председателствувана от епископ Алберт Берецки, е била гласувана резолюция, с която се подкрепя забраната на атомните оръжия и се иска използването на атомната енергия за мирни цели. В резолюцията се казва: „Ние осъждаме войната и отхвърляме даже самата мисъл за война. Ние осъждаме също надпреварването във въоръжаването и искаме общо разоръжаване“ (пак там).

Гърция. Църквите в помощ на пострадалите от земетресението. — След земетресението от 9 юли 1956 на остров Санторини в Архипелага, проф. Х. Аливизатос и госпжа Петер Крюгер са отишли веднага на самото място на произшествието, за да дадат помощ от името на Икуменическият съвет на църквите. Те са раздали 2500 кг. масло и 5000 кг. сирене. На острова, който брой девет хиляди жители, са загинали 53 души, предимно майки с децата си (пак там).